

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:31
sssjournal.com

pp.1354-1370
ISSN:2587-1587

2019 / March / Mart
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 20/01/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 21/03/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 21.03.2019

TÜRKİYE'DEKİ KAÇAKÇILIK SUÇLARININ ÜLKE EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ (2015-2018)

IMPACT ON ECONOMY of SMUGGLING OFFENSE IN TURKEY (2015-2018)

Dr. Öğr. Üyesi. Zeynep Müjde SAKAR

Harran Üniversitesi İİBF, İktisat Politikası ABD. zeynep.sakar@harran.edu.tr, Şanlıurfa/TÜRKİYE
ORCID NO: 0000-0001-6939-0009

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1331>

Reference : Sakar, Z. M. (2019). "Türkiye'deki Kaçakçılık Suçlarının Ülke Ekonomisi Üzerindeki Etkileri (2015-2018)", *International Social Sciences Studies Journal*, 5(31): 1354-1370.

ÖZ

Kaçakçılık terimi farklı şekillerde tarif edilmektedir. Genel olarak varılan ortak nokta şu ki; Kaçakçılık suçu, bir devletin yasalarına karşı gelerek yapılan ticaret olarak değerlendirilirken sonrasında kaçakçıların gizli olarak sezdirilmeden yaptıkları kaçırma işi olarak addedilmektedir. Daha sonra değişen tanımlar ile vergi vermeden, düzen kullanarak yasalarca alım satımı yasak edilen nesneleri yurda sokma, yurttan çıkarma, gizlice alıp satma ve bundan bir kazanç sağlama eylemi olarak tarif edilmektedir. Çeşitlilik ve işleniş yöntemleri açısından geniş bir yelpazeye sahip olan kaçakçılık suçları, düşük maliyetle yüksek kazanç sağlama sebebiyle organize suç ve terör örgütlerinin faaliyet alanı içerisinde yer almaktadır. Ayrıca, kaçakçılık suçlarından elde edilen gelirlerin yasadışı örgütlerin faaliyetleri için finans kaynağı olarak kullanıldığı bilinmektedir. Güvenlik politikaları çerçevesinde kaçakçılık suçlarından elde edilen suç gelirlerine el konulmasına ve terör örgütlerinin finansmanının önlenmesine yönelik olarak kurumlar arası bilgi paylaşımının ve koordinasyonu gerçekleştirilmesi suçla mücadelenin yapısına uygun nitelikte ortak stratejilerin oluşturulabileceği bir mekanizmanın olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda suç türleri ile mücadelede kullanılan yöntemlerin stratejik derinliğinin sorgulanması ve beraberinde yeni yöntemler geliştirilerek, uluslararası işbirliği kanallarının mutlak surette açık tutulması kaçakçılık suçlarında azalmanın olabileceği gerçeğini göstermektedir.

Toplumun sosyal, ekonomik ve siyasi bakımdan gelişmişliği, kaçakçılık suçlarının oluşumunu doğrudan etkilemektedir. Öyle ki bazen kaçakçılığa konu olan varlığın sağlayacağı kazanç kaçakçıyı harekete geçirirken bazen de coğrafi yapı, güçlü sosyal ağlar ya da kaçırılacak varlığın taşınabilirliği de suçun oluşumunda etkili olabilmektedir. Elde edilen haksız kazancın büyüklüğü ve suç organizasyonlarının fonksiyonel yapısı dikkate alındığında ekonomik suç olgusunun Ekonomik Suçların biçimleri ve bu suçlara irtikap eden organizasyonların faaliyet alanları içinde hızla küreselleşen dünya devletleri görülmektedir.

Bu çalışmada kaçakçılık kavramının tanımı, Kaçakçılık kavramının tarihsel gelişimi, Kayıt dışı ekonomi kavramı ve kaçakçılık türlerinin ekonomi üzerindeki etkisi değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeler İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığından alınan bilgi ve belgelere dayalı olarak Türkiye'de Suç ekonomisi kapsamında kaçakçılık suçlarının 2015-2018 yıllarına ait verileri ışığında hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kaçakçılık, Ekonomi, Suç, Politika, Türkiye

ABSTRACT

The term smuggling is described in different ways. The common point is that; The crime of smuggling is considered to be a trade made against the laws of a state, and then the trafficking of smugglers without being perceived as confidential. It is then described as an action of changing, selling, selling objects that are prohibited from buying by the law, taking them abroad, selling them secretly and selling them. As a result of its wide range of diversification and processing methods, smuggling crimes are involved in the activities of organized crime and terrorist organizations because they provide high profits at low cost. In addition, it is known that the proceeds from smuggling crimes are

used as a source of finance for the activities of illegal organizations. Within the framework of security policies, the sharing and coordination of inter-agency information regarding the seizure of crime revenues from the smuggling crimes and the prevention of the financing of terrorist organizations shows that there is a mechanism in which common strategies can be formed in accordance with the structure of the fight against crime. In this context, the strategic depth of the methods used in combating the types of crime is questioned and new methods have been developed and the international cooperation channels are kept open, thus showing that there may be a decrease in smuggling crimes.

Social, economic and political development of society directly affects the occurrence of smuggling crimes. In fact, sometimes the earning of the smuggling asset can be effective in the formation of the crime while mobilizing the smuggler and sometimes the geographical structure, strong social networks or the portability of the abducted asset. Considering the magnitude of the unfair gains and the functional structure of the criminal organizations, we see the rapidly globalizing world states within the scope of the economic crime phenomena and the forms of economic crime and the organizations that have been dealing with these crimes.

In the first part of this study, the definition and scope of the concept of smuggling, while the historical development of the concept of smuggling is emphasized. The second part focuses on the concept of informal economy and the third part evaluates the impact of the economy on the financial structure. These assessments Interior Ministry, Security General Directorate of Anti-Smuggling and Organized Crime Agency, based on information and documents received from the Presidency of data for the years 2015-2018 the trafficking offense under the Crimes economy in Turkey has been prepared in the light.

Keywords: Traffic, Economy, Crime, Politics, Turkey

1. GİRİŞ

Kaçakçılık suçları, suça konu olan ticari ürünler ve suçun işleniş tarzı itibarıyla çok fazla çeşitlilik göstermektedir. Kaçakçılık suçları, doğası nedeniyle doğrudan sınır ihlali yapılmak suretiyle ya da gümrük işlemlerinde usulsüzlük veya yanıltıcı işlemler ile gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte söz konusu ürünlerin, yasadışı ürünlerin halka satışını gerçekleştiren zincirin son halkası da tablacı, tekel büfe, market vb. isimler altında faaliyet gösteren satıcılardır. Bununla birlikte bazı ürün ve eşyaların ülkemizde üretilmiş olsa bile 21 Mart 2007 de kabul edilen 5607 sayılı yasadaki ¹ şartları taşımaması halinde de kaçak olarak tanımlanmaktadır. Dönemsel olarak farklı kaçakçılık türlerinde artış ve azalışlar olduğu görülmektedir.²

Sınır güvenliğinin sağlanması, gümrük kapılarındaki kontroller ve ticari ürünlerin yer aldığı yasal piyasadaki idari denetimler suçla mücadelede büyük önem arz etmektedir. Kaçakçılıkla mücadelede fazla miktarda kaçak eşya yakalanmasından daha çok kaçak eşyayı/ürünü ülkeye sokan, üreten, depolayan, nakleden ve satışa arz eden şeklinde rolleri bulunan kaçakçılık örgütlerinin/gruplarının suç faaliyetlerinin tüm yönleriyle ortaya çıkarılması ve yasadışı faaliyetleri sürdürmelerine kaynak teşkil eden suçtan elde ettikleri gelirlere el konulmasına odaklanılmaktadır. Gelişen dünya şartlarında halkın değişkenlik gösteren ihtiyaçları, arz talep dengeleri, vergi oranlarının değişkenliği, suça konu ürünlerin kaynak ve satışa sunulduğu pazar bilgilerinin takibi, en az suçu işleyen grup, örgüt ve organizasyonların takibi kadar önemlidir. İthalat ve ihracat hacminin artması, hudut güvenliğinin sağlanması, etkili sınır kontrol mekanizmasının oluşturulması, kolluk birimlerinin etkin mücadele çalışmaları suç örgütlerini/gruplarını yeni savunma mekanizmaları üretmeye ve yeni yöntemler geliştirmeye sevk etmektedir.

Güvenlik birimlerinin 2017 yılında kaçakçılıkla ilgili gerçekleştirdiği operasyonlar 2016 yılına göre %39 artarak 14.099 olmuştur. Buna bağlı olarak gerçekleştirilen operasyonlarda yakalanan şüpheli sayısı da bir önceki yıla göre %26 artarak 20.035'e ulaşmıştır³ Bu durum güvenlik politikalarında uygulanan stratejilerin farklı boyutlarda gerçekleştirildiğini göstermekle birlikte ekonomik dinamiklere yansıma noktasında gelişmelerin yaşandığını göstermektedir.

Suç ve terör örgütlerinin önemli finans kaynakları arasında yer alan tütün mamulleri ve alkollü içki kaçakçılığı toplum sağlığını tehdit ettiği gibi ülkemiz ekonomisinde olumsuz etkilere sahiptir. Bu durum ülkenin vergi kaybı yaşamasına ve yasal ticaretin yapıldığı piyasada haksız rekabete yol açmaktadır. Ülkeye verdiği birçok zarar göz önüne alındığında bu alandaki kaçakçılıkla mücadelenin

¹ Resmi Gazete, 21 Mart 2007, Kanun No: 5607

² T.C. İçişleri Bakanlığı 2014 KOM Raporları

³ T.C. İçişleri Bakanlığı 2015-2018 KOM Raporları

etkin, sürdürülebilir ve çok yönlü olması gerekmele birlikte ülkenin güvenliğine ve ekonomisine verdiği zararlar ve oluşturduğu tehditler, etkin mücadeleyi ve kurumlar arası işbirliğini zorunlu kılmaktadır. Sigara kaçakçılığında ise özellikle sahte gümrük mühürlü TIR'ların ülke içindeki büyük sevkiyatları gizleme amacıyla sıkça kullanılmaya başlandığı elde edilen verilerden anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra alkollü içki kaçakçılığı suçlarında, üretilen sahte alkollü içkilerin kullanılması yöntemi güncelliğini korumaktadır. Ayrıca sigara ve alkollü içki kaçakçılığı suçundan yakalanan Suriye uyruklu şüphelilerin sayısında önceki yıllara göre büyük bir artış meydana gelmiştir. Yıllar arasında şüpheli ve olay sayısında bir önceki yıla nazaran düşüş yaşanmasına karşın, ele geçirilen kaçak sigara ve alkollü içki miktarının bir önceki yıla göre hemen hemen aynı seviyede bulunmaktadır. ,

Toplum sağlığına zarar veren, vergi kaybına neden olan, kayıt dışı ekonomiyi tetikleyen ve istihdamın azalmasına yol açan diğer bir kaçakçılık suç türü de eşya (emtia) kaçakçılığıdır. Emtia kaçakçılığı, suça konu olan ticari ürünler ve suçun işleniş tarzı itibarıyla çok fazla çeşitlilik arz etmektedir. Elektronik eşya, ilaç, oto, canlı hayvan ve et, gıda maddeleri, kişisel kullanım malzemeleri, tekstil ve ev eşyaları gibi muhtelif ürünlere ilişkin kaçakçılık, emtia kaçakçılığı çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Yüksek kazanç elde etme arzusuyla kaçakçılık eyleminde bulunan suç örgütlerinin/gruplarının, toplum tarafından rağbet gören ve hayatın her alanında sıklıkla kullanılan ürünleri kaçakçılığa konu ettikleri görülmektedir.2017 yılı içerisinde de diğer dönemlerde olduğu gibi eşya (emtia) kaçakçılığına olan eğilimin oldukça fazla olduğu görülmektedir.

Ülkemiz coğrafi konumu, tarihsel geçmişi ve topraklarında barındırdığı eski medeniyetlerden dolayı kültür varlıkları açısından dünyanın en zengin ülkelerinden biridir. Kültür varlıklarının tarihsel ve kültürel öneminin yanı sıra aynı zamanda maddi değer taşıması, ekonomik koşullara bağlı olarak tarihi eser kaçakçılığı suçunu ortaya çıkarmaktadır. Buna göre kültür varlıkları kaçakçılığı, geçmişten başlayarak günümüze kadar devam etmekte ve yurt içi veya yurt dışından gelen arz-talebe göre hareketlilik kazanmaktadır.

2. KAÇAKÇILIĞIN TANIMI

Tarihi arka planı oldukça eskilere dayanan kaçakçılık kavramı bir devletin yasalarına karşı gelerek yapılan ticaret; sonrasında kaçakçıların yaptığı iş, gizli olarak sezdirmeden yapılan kaçırma işi anlamına gelir.4 Diğer bir tanımda ise kaçakçılığı, vergi vermeden, düzen kullanarak yasalarca alım satımı yasak edilen nesnelere yurda sokma, yurttan çıkarma, gizlice alıp satma ve bundan bir kazanç sağlama eylemi olarak tanımlanmaktadır.5 Bir başka kavramsallaştırmada ise kaçakçılık, Yasal olmayan gizli yollardan ve herhangi bir vergi ödemeden ülke dışından ülkeye mal sokulması anlamına gelir.6 Kaçakçılıkla mücadele Kanununda Herhangi bir eşyayı belirlenen gümrük kapılarından geçirmeksizin Türkiye'ye ithal veya buna teşebbüs etmek, Herhangi bir eşyayı gümrük işlemine tâbi tutmaksızın Türkiye'ye ithal veya buna teşebbüs etmek, Transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakmak veya buna teşebbüs etmek, Yukarıdaki alt bentlerde belirtilen eşyayı bilerek; taşımak, satmak, satın almak, saklamak, satışa arz etmek ya da alınıp satılmasına aracılık etmek, Kanunlara veya Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşma veya sözleşmelere göre ithali veya ihracı yasak olan herhangi bir eşyayı ithal veya ihraç etmek veya bunlara teşebbüs etmek, ithali yasak eşyayı bulundurmak, satmak, satın almak, saklamak, satışa arz etmek, alınıp satılmasına aracılık etmek veya bilerek taşımak, Gerçeğe aykırı belge ile gümrük idaresini yanıltarak, vergilerini hiç ödememek veya eksik ödemek, vergileri ödenmeksizin ödenmiş veya işlemleri yaptırılmış gibi göstermek, vergiye tâbi olduğu halde muafiyete tâbiymiş gibi göstermek suretiyle eşya ithal veya ithale teşebbüs etmek. Kaçakçılık kapsamına giren hususlardır.7

⁴ Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2011, s. 1255.

⁵ BSTS / Ceza Yargılama Yöntemi Yasası Terimleri Ankara, 1972

⁶ BSTS / İktisat Terimleri Sözlüğü, 2004

⁷ Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 10 Temmuz 2003, Kanun No: 4926

Bu tanımlamalara bakıldığında, kaçakçılık üzerine yapılan tartışmaların çoğunun, sınırlardan kaçak olarak getirilen ürünler ve kaçakçılar ile ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.⁸

3. KAÇAKÇILIĞIN TARİHSEL GELİŞİMİ

Kaçakçılığın Tarihi Anadolu topraklarında meydana gelen kaçakçılık olayları ile ilgili ilk resmi kayıtlar, M.Ö. 2000'li yıllara dayanmaktadır.⁹ Günümüzde olduğu gibi o yıllarda da ticareti yasaklanan ve/veya kısıtlanan malların izinsiz alış-verişi veya şehirden çıkarılışının her bir adımı kaçakçılık türü olarak tanımlanmaktadır. Kaçakçılığın motivasyon unsurlarından biri olan vergilendirmenin, özellikle dönemin tüccarlarını rahatsız ettiği ve bu nedenle toplum içerisinde en çok tüccarların kaçakçılık faaliyetlerinde buldukları vurgulanmaktadır. Osmanlı tarihine bakıldığında ise daha çok 16. yüzyılda patlak veren bir dizi olay sonrası kaçakçılık olaylarının yaygınlaştığı görülmektedir. Celali isyanları olarak bilinen; ekonomik, siyasi ve toplumsal alanda ortaya çıkan çalkantılar sonucunda yaşanan bu olaylar dizisinde kaçakçılık izlerine sıklıkla rastlanmaktadır. Örneğin ülkenin doğusundan gelen ürünlerin mukabilinde altın, gümüş vb. geçer akçelerin verilmesi nedeniyle kıymetli madenlerde bir azalma tespit edilmiş ve bu nedenle doğu sınırlarından altın, gümüş gibi madenlerin çıkarılması yasaklanmıştır. Ancak bu yasaklama maden kaçakçılığını önleyememiştir. Özellikle bakır madeni konusunda ülkede bir darlık yaşandığı da belirtilmektedir. XVI. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti bazı maddelerin ihracını yasaklamıştır. Bu maddeler arasında buğdayın önemli bir yeri bulunmaktadır.¹⁰ Ancak yasaklamalara ve alınan tedbirlere rağmen hububat kaçakçılığı XIX. yüzyılın ortalarına kadar devam etmiştir.¹¹

Dünyada neler olduğu ile ilgili olarak 18 ve 19. yüzyıl İngiltere'sine bakıldığında ise yüksek vergilendirme nedeniyle ithalatın yasadışı yollardan yapıldığı görülmektedir. Özellikle İngiltere'nin dört bir yanını çevreleyen kıyıları, deniz yoluyla birçok kaçak malın ülkeye girişine şahitlik etmiştir. Krallığın vergi uygulamalarında değişikliğe gitmesiyle önceleri küçük çapta gerçekleşen ticaret faaliyetlerinin kaçakçılığa dönüştüğü; bu nedenle ülkede ticaretin geniş ve yüksek rakamların telaffuz edilebildiği suç endüstrisine dönüştüğü tarih kitaplarında ifade edilmektedir. günümüz kaçakçılığı ile karşılaştırıldığında temelde benzer dinamiklere bağlı olarak gerçekleşmektedir. Örneğin, otoritelerin belirlediği vergiden kaçınmak, kısıtlı ya da yasak ürünleri toplumun kullanımına arz etmek ve bunun için farklı yöntemler geliştirip haksız kazancın oluşumunu sağlamak geçmiş ve günümüzde kaçakçılığın gözle görülebilir tipik ortak değerleridir.¹²

4. KAÇAKÇILIK VE EKONOMİ: KAYITDIŞI EKONOMİ;

Kayıt dışı Ekonomi alanındaki ilk çalışmalar 1940'lı yıllara kadar geriye gitmekle birlikte 1980'lerin başında uluslararası alanda tartışılmaya başlanmıştır. 1980'lerin başından itibaren kayıtdışı ekonomiye (underground economy) olan ilginin gazete satırlarından akademik çalışmalara konu olduğunu söylemektedir. Bunun temel nedeni, kayıtdışı ekonominin milli gelir, işsizlik ve enflasyon gibi makroekonomik büyüklüklerin tahmininde sapmalara yol açarak iktisat politikasının güvenilirliğini zedelemesidir. Yasal olmayan mal ve hizmetlerin üretimi ve dağıtımını taklit ürünlerin üretim ve satışı ve sanatsal ürünlerin izinsiz kopyalanması, yasal ürünlerin yetki verilmemiş üreticiler tarafından yasadışı üretilmesi, kaçakçılık, rüşvet ve yolsuzluk, kara para olmak üzere çeşitli suç türlerine ayrılmaktadır.

Gelir vergileri, tüketim vergilerine göre kayıtdışı ekonomiyi daha fazla özendirir. Bu durum, tüketim vergilerinin gelir vergisine göre iki önemli üstünlüğünden kaynaklanmaktadır: Tüketim vergilerinin büyümeyi baskılamaması ve vergi toplama maliyetinin düşük olmasıdır. Tüketim vergileri içinde KDV (multi-stage tax) ve perakende satış vergileri (single-stage tax) karşılaştırıldığında, KDV'nin aşamalı yapısından dolayı vergi kaçakçılığının daha sınırlı olduğu gözlenmektedir. Ülkelerin kayıtdışı ekonomiyle mücadelede şu yöntemleri kullandığını belirtmektedir: kayıtdışılık açısından risk taşıyan sanayilerde stopaj/raporlama uygulamalarının artırılması (OECD tarafından desteklenen bu

⁸ Yavuz Kaya , Suç Teorileri Işığında Türkiye'de Kaçakçılık Olgusu: Toplumsal Nedenleri, Boyutları ve Algısı Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, .Cilt/Vol.: 15 - Sayı/No: 3 (159-178)

⁹ G.L. Gökçek, (2009). Çivi Yazılı Tabletler Göre Eski Anadolu'da Vergi Uygulamaları ve Kaçakçılık (M.Ö. 1975-1750). Akademik Bakış. 2 (4), 2009, ss.147- 155.

¹⁰ Serdar Genç, XVIII Yüzyılda Karesi Sancağı 'nda Hububat Kaçakçılığı, U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 7, 2004/2, s..49

¹¹ Mustafa Akdağ, (2009). Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası: Celali İsyanları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2009. s..33-43.

¹² Yavuz Kaya , Suç Teorileri Işığında Türkiye'de Kaçakçılık Olgusu..., s. 160

politika Kanada, İsveç, İngiltere, ABD tarafından uygulanmaktadır), iş hacmiyle orantısız yüksek harcamaların izlenmesi (Avusturalya), büyük vergi kaçakçılarının isimlerinin yayınlanması (Kore ve İngiltere), kayıtdışı risk taşıyan sanayilerde girdi-çıkıtı mukayesesi şeklinde çapraz denetim yapmak (Avusturalya), bilinen vergi kaçakçıları için raporlama zorunluluklarını arttırmak, restaurant gibi yüksek risk taşıyan hizmet sektörlerinde sertifikalı yazar kasaların zorunlu tutulması ve denetlenmesi (İsveç, Kanada, Yunanistan), restaurant ve kuaför gibi kayıtdışı istihdamın yüksek olduğu alanlarda zorunlu çalışan kaydı (İsveç), bildirimde bulunmayan kayıt dışılığı tescilli mükelleflere yönelik yeni cezalar getirmek (İngiltere) ve denetimden geçen mükelleflerle iletişimi devam ettirmek ve ihtiyaç duymaları halinde mali ve bürokratik alanlarda yardımda bulunmak (Avusturalya) gibi ülkelerde uygulanmıştır.¹³

5. KAÇAKÇILIK TÜRLERİ

5.1. Akaryakıt Kaçakçılığı

Akaryakıt kaçakçılığı, diğer kaçakçılık faaliyetleri arasında Türkiye için önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye, ucuz akaryakıt satışının yapıldığı üretici ülkelere komşu olması ve bu ülkelerdeki akaryakıt fiyatlarının ülkemize göre düşük olması nedeniyle akaryakıt kaçakçılığına maruz kalmaktadır. Ayrıca bazı komşu ülkelerimizdeki otorite boşlukları ve iç karışıklıklar sınırlarımızda akaryakıt kaçakçılığının meydana gelmesine neden olmaktadır. Akaryakıt sektörü devletin vergi gelirleri arasında önemli paya sahiptir. Bu alanda yapılan kaçakçılık faaliyetleri vergi gelirlerinin azalmasına neden olarak ekonomiye zarar vermektedir. Ülkemiz, dünyada satışa sunulan akaryakıt fiyatlarının en düşük olduğu petrol üreten ülkelere coğrafik konum olarak yakınlığından dolayı ülkemiz ile söz konusu ülkelerdeki akaryakıt fiyatları arasında doğal bir fiyat farkı oluşmaktadır. Bu durum ülkemizdeki kaçakçılık suç örgütleri/gruplarının, akaryakıt piyasasına eğilim göstermelerini sağlamaktadır. Ayrıca standart dışı kaçak akaryakıtın kükürt oranının yüksek olması nedeniyle hava kirliliğine neden olarak canlı yaşamını tehdit etmektedir.

Akaryakıt kaçakçılığı ile mücadele çalışmaları kapsamında Güvenlik birimlerince 2017 yılında toplam 527 adet operasyonel çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu operasyonlar neticesinde 3.293.824 litre kaçak akaryakıt ile türevleri ele geçirilmiştir. 2017 yılına ait akaryakıt kaçakçılığı verileri incelendiğinde, 2016 yılına göre olay sayısında yaklaşık %22, şüpheli sayısında ise yaklaşık %34'lük artış görülmektedir.

2017 yılı içerisinde güvenlik birimleri tarafından ele geçirilen kaçak akaryakıtın sebep olduğu vergi kaybının yaklaşık 10.000.000 TL olduğu tahmin edilmektedir. Bu durum ekonomik sistem içerisinde kaçakçılığın ülkeye vermiş olduğu zarar çok net bir şekilde göstermektedir.

Tablo 1. Yıllara Göre Akaryakıt Kaçakçılığı Şüpheli ve Olay Sayıları

Yıllar	2015	2016	2017
Şüpheli sayıları	805	704	-
Olay sayıları	1.493	432	527

Kaynak: İçişleri Bakanlığı 2017 KOM Raporu

Yukarıdaki tablo incelendiğinde 2015-2017 yılları arasında kaçakçılık olaylarının azaldığı görülmektedir. 2016 yılında çıkarılan kanun maddesi gereği (24.11.2016 / m.14)157 nci maddede yer alan suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde verilecek ceza yan oranında; suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır maddesi dolayısıyla suç oranı en düşük 2016 yılında gerçekleşmiştir.

Tablo 2: Yıllara Göre Ele Geçirilen Kaçak Akaryakıt Miktarları (litre)

Yıllar	2015	2016	2017
Kaçak Akaryakıt Miktarı	4.367.063	3.433.467	3.293.824

Kaynak: İçişleri Bakanlığı 2015- 2017 KOM Raporu

Akaryakıt kaçakçılığına yönelik 2017 yılında güvenlik birimlerince yürütülen operasyonlar; ham petrol ve petrol türevi ürünlerin işlendiği, limanı bulunan, büyük ve sınırdaki şehirlerimizde

¹⁴ Hünkar Güler, Ekrem Toparlak, Türkiye'de Kayıt dışı Ekonominin Ölçümü Ve Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırılması, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Ocak 2018; 11(1), S.210-212.

yoğunlaşmaktadır. İstanbul başta olmak üzere İzmir ve Kocaeli en çok kaçak akaryakıt yakalanan illerimizdir. 142017 yılında türlerine göre yakalanan kaçak akaryakıt miktarları incelendiğinde, en fazla kaçakçılığı yapılan ürünün motorin yerine ikame edilmek üzere piyasaya sürülen karışımli akaryakıt olduğu görülmektedir. 2017 yılında güvenlik güçlerince yapılan operasyonlar 2018 yılında da devam etmiştir.

Tablo 3. Yıllara Göre Ele Geçirilen Kaçak Akaryakıt Türleri ve Miktarları (litre)

Akaryakıt Türleri	2015	2016	2017
Motorin	919.109	666.193	644.920
Benzin	3.767	3.455	279
Fuel-Oil	47.568	170.580	55.056
Solvent	4.600	0	32.100
Bio-Dizel	3.100	0	99.684
Katkılı Akaryakıt	2.438.558	1.960.043	2.221.374
Ham Petrol	337.872	553.570	128.932
Madeni Yağ	551.115	67.930	35.016
LPG	39.400	11.136	25.535
Gazyağı	21.974	560	50.928
Jet kayıtlı	0	0	0
Toplam	4.367.063	3.433.467	3.293.824

Kaynak: İçişleri Bakanlığı 2015-2017 KOM Raporları

Sınırlarımızdan kaçak akaryakıt girişinin azalmasına bağlı olarak kaçakçılık konusunda faaliyet gösteren suç örgütlerinin, ÖTV iadesi alınabilen akaryakıt/akaryakıt harici petrol ürünleri ile birlikte madeni/bitkisel atık yağların toplanıp akaryakıt dönüşümüne eğilim gösterdikleri görülmektedir. Öne çıkan suç trendleri arasında dikkat çeken noktalar arasında şunlar yer almaktadır ;

-Bitkisel yağ ve bu tür yağ atıklarının toplanıp basit bir süzme işlemi sonucu direk, inceltici kimyasal maddeler ile karışımı neticesinde motorin yoğunluğuna indirilerek veya motorinle belirli oranlarda karıştırılarak kaçak yollarla piyasaya sürüldüğü,

-Yurt dışından ithal edilen motorinin asfalt üretiminde kullanılarak asfaltın ihraç edilmiş gibi gösterilerek faturasız olarak piyasaya sürüldüğü, hayali ihracat yoluyla ÖTV, KDV iadesi alındığı ve piyasaya sürülen motorinin petrol istasyonlarından kayıt dışı satılarak vergi kaçakçılığı yapıldığı,

-Sınır kapılarından giriş yapan araçların yolcu muafiyeti kapsamında getirdiği kullanım amaçlı akaryakıtın veya gümrük kapıları dışından kaçak olarak sırtçılık yöntemiyle getirilen akaryakıtın yurt içinde depolanarak tekrar satışa çıkarıldığı,

-Diyarbakır, Mardin, Şanlıurfa, Osmaniye illerimizden geçen petrol boru hatlarının kelepçe marifetiyle delinmesi sonucunda çalınan ham petrolün yasadışı olarak kurulan rafineride işlenerek veya doğrudan piyasaya sürüldüğü,

-Bölgemizde gemi sökümü ve geri dönüşümü işlemleri konusunda önde gelen ülkelerden biri olmamız nedeniyle kuru yük ve yolcu gemilerinin sökümü esnasında yakıt depolarında kalan birikinti halindeki akaryakıtın toplanarak hem gemi sökümünde yararlanılan araçlarda kullanıldığı hem de piyasaya sürüldüğü tespit edilmiştir.

Akaryakıt kaçakçılığı suçunu önleyebilmek için ;belirli bir seviyenin altında ulusal marker içeren veya hiç içermeyen akaryakıtın (benzin, motorin, biodizel vb.) gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın yurda sokulması veya yurtiçinde ticari amaçla kaçak akaryakıt üretilmesi, satılması, nakledilmesi, bulundurulması, depolanması veya satın alınması vb. gibi fiillerin işlenmesi ile oluşur 15

¹⁴T.C. İçişleri Bakanlığı 2015-2017 KOM Raporları

¹⁵ 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, (Madde. 3/11)

5.2. Tütün Mamulleri ve Alkollü İçki Kaçakçılığı

Tütün mamulleri ve alkollü içki kaçakçılığının Ülkemiz güvenliğine ve ekonomisine verdiği zararlar ve oluşturduğu tehditler, etkin mücadeleyi ve kurumlar arası işbirliğini zorunlu kılmaktadır. 2017 yılında;

Tütün mamulleri kaçakçılığı ile mücadele kapsamında 10.287 olayda; 42.611.529 paket kaçak sigara ele geçirilerek 13.934 şüpheli yakalanmıştır.

Alkollü içki kaçakçılığı ile mücadele çalışmaları kapsamında ise 956 olayda; 704.695 şişe alkollü içki ele geçirilerek 1.472 şüpheli yakalanmıştır.

2017 yılında, bir önceki yıla göre tütün mamulleri kaçakçılığı olay sayısında % 42, şüpheli sayısında %33, kaçak alkollü içki olay sayısında %24, şüpheli sayısında ise %25 lik artış meydana gelmiştir. Ele geçirilen; kaçak alkollü içkilerde %117'lik bir artış yaşanırken, kaçak sigaralarda ise %56'lık bir azalma söz konusu olmuştur.

Tablo 4: Tütün Mamulleri Kaçakçılığı Şüpheli ve Olay Sayıları.

Yıllar	2015	2016	2017	2018
Şüpheli Sayıları	19.718	10.405	13.934	11.725
Olay Sayıları	13.797	7.219	10.287	8.261

Kaynak: İçişleri Bakanlığı 2015-2018 KOM Raporları

Yukarıdaki tablo incelendiğinde 2015 yılındaki Tütün Mamulleri kaçakçılığındaki olay sayılarında düşüş yaşandığı görülmektedir, güvenlik birimlerince alınan tedbirler kapsamında ve uygulanan politikalar, caydırıcı hamleler ile olay sayılarında azalış olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Alkollü İçki Kaçakçılığı Şüpheli ve Olay Sayıları.

Yıllar	2015	2016	2017	2018
Şüpheli Sayıları	1.483	1.174	1.472	2.097
Olay Sayıları	1.092	766	956	2.204

Kaynak: İçişleri Bakanlığı 2015-2018 KOM Raporları

Yukarıdaki tablo incelendiğinde alkollü içki kaçakçılığı kapsamında 2015 yılında 1.092 olay sayısı ve 1.483 şüpheli sayısı 2018 yılında artış göstermiştir.

5.3. Tütün Mamulleri Kaçakçılığı

Tütün mamullerinin pazar payının geniş olmasına bağlı olarak kolaylıkla paraya çevrilmesi ve kar getirisinin yüksek olmasından dolayı bu ürünlerin kaçakçılığının yapılmasını cazip kılmaktadır. Özellikle doğu ve güneydoğu bölgelerimizde tütün mamulleri kaçakçılığını kazanç yöntemi olarak görmesi suçun izlenebilirliğini arttırmaktadır.

2016 ve 2017 yıllarında piyasada bulunan kaçak sigara miktarlarının aynı seviyelerde bulunması ile şüpheli ve olay sayısındaki artış olmasına rağmen ele geçirilen kaçak sigara miktarının azaldığı görülmüştür¹⁶. Bu durum ülkemize giriş yapan kaçak sigaranın azaldığını göstermektedir. Yaşanan bu azalmada kara hudut sınırlarımızın güvenliğinin sağlanması konusunda alınan askeri teknolojik ve fiziki tedbirlerin artırılmasının etkili olduğu değerlendirilmektedir.

2017-2018 Yılındaki olaylara bakıldığında kaçak tütün mamullerinin Türkiye'ye;

- Doğu ve güneydoğu sınırlarımızda bulunan dağlık araziler üzerinden katırlarla taşınması,
- Gümrük kapılarında aldatici işlemler yapılması,
- Karadeniz üzerinden sefer gerçekleştiren gemilerden küçük balıkçı teknelerine aktarıldıktan sonra İstanbul' da karaya çıkartılması,
- Türkiye'ye yolcu girişlerin yoğun olduğu gümrük kapılarında karınca tabir edilen yolla yolcu muafiyetinin kötüye kullanılması şeklindeki yöntemlerle sokulduğu görülmektedir.

¹⁶ Türkiye deki 2016 ve 2017 yıllarında kaçak sigaraların ülkemizdeki oranlarıyla ilgili olarak yapılan pazar araştırmalarındaki verilerden faydalanılmıştır.

2017 yılında, ülkemizde satış izni bulunan sigaraların taklitlerinin yapılarak, sahte bandroller ile piyasaya sürüldüğü tespit edilmişti. Bahsi geçen sigaraların Irak'ın kuzeyinde bulunan fabrikalarda üretilerek bandrollendiği yönünde bilgilerin mevcut olduğu bilinmektedir. Doğu ve Güneydoğu sınır hattından Türkiye'ye sokulan kaçak tütün mamullerinin Ağrı, Van, Şırnak ve Hakkâri illerimizin sınıra yakın bulunan köylerinde depolandığı ve bu ön depolamadan sonra sevkiyatların kolaylıkla yürütülmesi amacıyla güzergâhın başladığı köylere taşınarak depolanmaktadır. Karınca yöntemiyle sınır kapılarından ülkemize getirilen tütün mamullerinin giriş ilinde ve komşu illerde toplanarak piyasaya sürüldüğü müşahede edilmiştir. Kaçak tütün mamullerinin Türkiye içerisinde; Fiziki orijinalliğinin bozularak/değiştirilerek sonradan özel olarak yapılmış bölümler bulunan veya sahte gümrük mührü takılmış taşıtlara, -Karayolunda taşınan her türlü yasal yüklerin arasına, -Kargo gönderileri ve yolcu taşımacılığı yapan şehirlerarası otobüslere gizlenmesi suretiyle parça parça az miktarda nakledilmekle birlikte kaçakçılık suçunun işlendiği bilinmektedir.

Tablo 6: Kaçak Sigara Yakalama Miktarları (Paket)

Yıllar	2015	2016	2017	2018
Paket	143.423.270	75.723.537	42.611.529	20.119.986

Kaynak: İçişleri Bakanlığı 2015-2018 KOM Raporları

5.4. Alkollü İçki Kaçakçılığı ve Sahteciliği

Alkollü içki kaçakçılığı; gümrüksüz satış mağazalarında satışa sunulan ürünlerin yolcu muafiyetinin suiistimal edilmesi, yasal ithalatı yapılan ürünler içerisine gizleme ve transit rejimi kapsamında başka bir ülkeye sevk edilmesi gereken ürünlerin iç piyasaya sürülmesi yöntemleriyle gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte, yasal olarak temin edilen bandrollerin usulsüz kullanılması, çeşitli yöntemlerle yurdumuza girişi sağlanan veya sahtesi üretilen alkollü içkilerin iç piyasaya sunulmasını kolaylaştırmaktadır. Alkollü içki kaçakçılığı ve sahteciliğinin Akdeniz ve Ege kıyı şeridinde yer alan, limana sahip ve turizm potansiyeli bulunan illerimizde yoğunlaştığı görülmektedir.¹⁷

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümlerine göre üzerlerinde bandrol bulunmayan ya da taklit bandrol bulunan alkollü içkiler kaçak olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla bu alanda gerçekleşen suç faaliyetlerinin iki temel kaynağı ve yöntemi vardır. Birincisi, yurt dışından temin edilen alkollü içkilerin yasa dışı yollardan ülkeye getirilmesidir. İkinci ise Türkiye'deki yasadışı imalathanelerde üretilen ya da sektördeki yasal firmalarca mevzuata aykırı olarak üretilen alkollü içkilerin piyasaya sürülmesidir.

Kaçak alkollü içkilerin Türkiye'ye getirilmesinde gümrük kapılarında yolcu muafiyetinin karınca yöntemiyle suiistimal edilmesi ve deniz kara sularına yakın olan ülkelerden yat ile teknelerin kullanılarak sokulması yöntemleri ön plana çıkmaktadır.

2017 yılında güvenlik birimlerince gerçekleştirilen operasyonlarda 130 adet sahte alkollü içki imalathanesinin yasadışı faaliyetine son verilmiştir. Genel olarak sahte alkollü içkiler merdiven altı olarak tabir edilen, sağlık açısından uygun olmayan yerlerde ve uzman kişilerce yasadışı imalathanelerde üretilmektedir. Ancak İstanbul ve İzmir'de gerçekleştirilen iki ayrı operasyonda yasadışı imalathanelerin üretim yerlerinin büyük ve sanayi tipi makinelerle donatılmış yüksek kapasiteli imalathaneler olduğu tespit edilmiştir.

Önceki yıllarda ele geçirilen sahte alkollü içkilerde insan hayatını ölüme sonuçlandıran metanol kullanımı gözlemlenirken son iki yıldır piyasaya denatüre edilmiş olarak arz edilen sanayi tipi etil alkolün kullanıldığı görülmektedir. Sanayi tipi etil alkolün içerisinde denatüre edilmesi için konulan Tersiyel Bütil Alkol literatürde insan sağlığı için risk oluşturan kimyasal madde olarak tanımlanmıştır. Tersiyel Bütil Alkolün acil tehlike limitinin aşılması durumunda sahte olarak üretilen alkollü içkiyi çok daha riskli ve tehlikeli hale getirmektedir.

Ayrıca denatüre edilmemiş olan ve evsel kullanım için piyasada satılan 70 ve 100 cl'lik ambalajlı etil alkollünde amacı dışında sahte alkollü içki yapımında yoğun bir şekilde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bahsi geçen etil alkolün sahte alkol yapımında kullanılmasının önündeki kolaylığın kaldırılması için

¹⁷ İçişleri Bakanlığı 2014 KOM Raporları

2017 yılın son günlerinde ilgili yönetmelikte değişiklik ile 31.03.2018'den sonra satışının denatüre edilerek yapılması şeklinde düzenleme yapıldığı görülmüştür.

Alkollü içki sahteciliği ile etkili mücadele edilmesi için evsel, tıbbi ve genel amaçlı kullanım ile kozmetik, kimya ve ilaç sanayinde kullanılmak üzere ambalajlı ve dökme piyasaya sürülen denatüre edilmiş ya da edilmemiş etil alkolün amaç dışı kullanılmasına yönelik gerekli idari tedbirlerin alınması ve kolluk birimlerinin suçun kaynağı olan bu alana odaklanması gerekmektedir.

Kaçak olarak yurt dışından getirilen ya da sahte olarak üretilen alkollü içkilerin üzerine taklit ya da orijinal bandrol yapıştırılmasına müteakip piyasaya sürüldüğü gözlemlenmektedir. Taklit bandrollerin basımının matbaalarda gerçekleştiği görülmekte iken orijinal bandrollerin ise paravan şirketler vasıtasıyla veya gerçek olmayan ithalat beyanlarıyla temin edildiği saptanmıştır. Suça konu ürünlerin satışını kolaylaştırmak amacıyla sahte alkollü içkilere bahsedilen şekillerde bandrol uygulanarak yasal bir görüntü oluşturulmaya çalışılmaktadır.

2017 yılı içerisinde yasal üretim gerçekleştiren bazı şarap firmalarının ürettiği ürünlere bandrollerin cama temas ettirilmeden yalnızca kapaklara/kapüşonlara temas ettirdiği ve sonrasında bu kapakların/kapüşonların perakende satıcılardan para karşılığında geri toplanarak üretilen şaraplarda tekrardan kullanmak suretiyle işlenen bandrolün usulsüz kullanımına ilişkin suç yönteminde artış meydana geldiği gözlemlenmiştir.

Tablo 7. Kaçak Alkollü İçki Yakalama Miktarları (Şişe)

Yıllar	2015	2016	2017	2018
Paket	258.004	293.602	704.695	712.883

Kaynak: İçişleri Bakanlığı 2015-2018 KOM Raporları

Alkol ve tütün kaçakçılığı yönünde suçların önlenmesi için 4733 sayılı Tütün Ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 8. maddesine göre cezalandırılmaktadır. Alkol veya tütün kaçakçılığı suçu, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda cezai yaptırıma bağlandığından, bu kaçakçılık suçları açısından 5607 sayılı kanun uygulanacaktır. Uygulanan bu yöntemler ışığındaki kanun maddelerinin kapsamında suç oranlarının düşürülmesi yönünde caydırıcılık özelliğine sahiptir.

5.5. Eşya (Emtia) Kaçakçılığı

Emtia kaçakçılığı, Türkiye ekonomisini olumsuz etkilemesi bakımından mücadelesi önem arz eden bir suç türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaçak eşyaların ekonomik etkilerinin yanında toplum sağlığına da büyük zararlar verdiği bilinmektedir. Özellikle sağlıklı olmayan ortamlarda ve denetimlerden uzak bir şekilde taşınan, depolanan, paketlenen ve piyasaya sürülen kaçak ürünler (gıda, ilaç, kozmetik ürünleri vb.) insan hayatını tehlikeye sokmaktadır. Bu nedenle emtia kaçakçılığıyla mücadele, insan sağlığının korunması açısından da büyük önem arz etmektedir.¹⁸ Emtia kaçakçılığına konu olan ürünler, genellikle toplumda sıklıkla kullanılan/tüketilen ve yurtdışı satın alma fiyatı iç piyasadaki satın alma fiyatına oranla ucuz olan ürünlerden oluşmaktadır. Dolayısıyla emtia fiyatlarındaki farklılıklar ile tüketici talebinin büyüklüğü, emtia kaçakçılığının artış ve azalışını belirleyen önemli etkenler arasında yer almaktadır. Ülkemizde emtia kaçakçılığı konusunda yaşanan artış ve azalış ile oluşacak yeni trendleri belirleyen faktörler yukarıda da izah edildiği üzere fazlaca değişiklik arz etmektedir. Göz ardı edilmemesi gereken bir husus olarak karşımıza çıkan son dönemdeki yerel ve bölgesel riskler bu faktörlerin arasından belirgin bir şekilde ön plana çıkmaktadır.¹⁹

Emtia kaçakçılığını tetikleyen ve kolaylaştıran etkenlerin azaltılmasına yönelik çözüm önerileri şu şekilde sıralanabilir:²⁰ - Kaçakçılık faaliyetlerinde bulunan şahısların, risk-kazanç dengesinde kazanç faktörünü ön planda tutmalarını engelleyecek gerekli mevzuat düzenlemelerine gidilmesi, - Kaçakçılık suçlarıyla mücadelede etkisi yadsınamaz düzeyde olan gümrük kontrol sisteminin, suçluların her geçen gün yeni yöntemler arayışında oldukları gerçeği göz önünde bulundurularak günün imkân ve şartları ölçüsünde modernize edilmesi, -Kaçakçılık ile mücadelede sınır güvenliği konusunda yürütülen devlet politikalarının kararlılıkla sürdürülmesi, -Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde kaçakçılığın suç

¹⁸ İçişleri Bakanlığı 2014 KOM Raporları

¹⁹ İçişleri Bakanlığı 2014 KOM Raporları

²⁰ İçişleri Bakanlığı 2014 KOM Raporları

değil bir meslek olarak görülmesi yönündeki algının değiştirilmesine yönelik toplumu bilinçlendirici faaliyetlere ağırlık verilmesi, - Türkiye'ye giren kaçak ürünlerin iç piyasada rahatça dolaşımının engellenerek kolayca satışının önüne geçilebilmesi ve bu hususta caydırıcılık algısının oluşturulabilmesi amacıyla kaçakçılıkla mücadeleci kurumlarla eş güdümlü hareket edilerek etkin piyasa denetimlerinin oluşturulması, -Türkiye'nin hedef veya kaynak konumunda bulunduğu kaçakçılık olaylarının derinlemesine analizinin yapılarak, mücadele çalışmalarına katkı sağlayıcı vergi politikalarının belirlenmesi ve hayata geçirilmesi, - Emtia kaçakçılığına konu bazı ürünlerin düzenlenen sahte belgelerle (fatura, sevk irsaliyesi vb.)yasal bir görünüme kavuşturularak piyasaya sürüldüğü gerçeğinden hareketle, kullanılan bu suç yönteminin denetlenebilirliğini sağlayacak kontrol mekanizmasının kurulması amacıyla mücadeleci kurumlar ile diğer kamu kurumları arasındaki işbirliği faaliyetlerine ağırlık verilmesidir.

Eşya (Emtia) kaçakçılığı suçlarına yönelik 2017 yılında 66'sı planlı olmak üzere gerçekleştirilen 1.831 operasyonda 2.689 şüpheli yakalanarak yasal işlem yapılmıştı. Geçen yıla oranla gerçekleştirilen operasyon sayısında %31'lik bir artış sağlanmıştır.

Tablo 8. Eşya (Emtia) Kaçakçılığı Şüpheli ve Olay Sayıları.

Yıllar	2015	2016	2017	2018
Şüpheli sayıları	3.802	3.012	2.689	3.130
Olay sayıları	2.589	1.403	1.831	2.204

Kaynak: İçişleri Bakanlığı 2015-2018 KOM Raporları

5.5.1. Elektronik Emtia Kaçakçılığı

Gelişen teknolojiye bağlı olarak cep telefonu başta olmak üzere her türlü elektronik eşyaya olan tüketici talebi gün geçtikçe artmaktadır. 2017 yılı içerisinde cep telefonu kaçakçılığının ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum ekonomik politikalar bazında dikkate alınması gereken bir konu olmakla birlikte uygulanan stratejilerin önemini de göstermektedir.

Kaçak cep telefonlarının komşu ülkelerden, şahsi araçlarla, yolcu ve yük taşımacılığında kullanılan araçlarda bulunan düzenekler vasıtasıyla, sırtçılık yöntemiyle, farklı ve eksik beyanda bulunmak suretiyle ithalat yoluyla veya yolcu beraberinde havalimanlarından Türkiye'ye sokulduğu, yurt içinde ise söz konusu kaçak eşyaların kaçakçılara ait araçlarla, kargo, yolcu ve yük taşımacılığında kullanılan araçlarla diğer illere dağıtımının yapıldığı bilinmektedir.

Ülkemize demonte olarak ithal edilen veya kaçak yollardan getirilen cep telefonu yedek parçalarının (ana kart, LCD ekran, kamera, tuş takımı, ön-arka kapak) basit montaj işçiliğine (vida, lejim) tabi tutularak cep telefonu haline getirildiği ve yerli üretim olarak beyan edilerek piyasaya sürüldüğü tespit edilmiştir.

Elektronik eşya kaçakçılığı ile mücadelede ana tema olarak cep telefonu kaçakçılığının ön plana çıktığı görülmektedir. Teknolojide yaşanan baş döndürücü gelişmelere bağlı olarak sadece bir iletişim aracı olmaktan çıkarak sosyal yaşamda birçok ihtiyaca cevap verebilecek konuma gelen mobil telefonlar insan hayatının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Global bir pazar haline gelen GSM sektöründe her gelir düzeyinden tüketici grubuna yönelik ürün çeşitliliği bulunmaktadır.

Tüketicilerin her alanda olduğu gibi GSM sektöründe de piyasa koşullarına göre daha ucuz olan eşyaya yöneldiği ve bu durumun cep telefonu kaçakçılığı yapan suç grupları tarafından fırsata çevrildiği görülmektedir. Güvenlik birimlerince gerçekleştirilen operasyonlar göstermektedir ki, cep telefonu kaçakçılığında kullanılan tek bir yöntem bulunmamakta; kaçakçılık suç yöntemlerinin hemen hemen hepsinin cep telefonu kaçakçılığında kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Yolcu ve yük taşımacılığında kullanılan araçların gizli bölmelerinde kaçak eşyanın getirilmesi, cep telefonu kaçakçılığında en sık kullanılan suç yöntemlerinden birisidir. Bu kapsamda Ardahan'da gerçekleştirilen operasyonda, Gürcistan'a sınır kapısından Türkiye'ye giriş yapan ve yük taşımacılığında kullanılan bir araçta gizli bölmeler içerisinde çok sayıda cep telefonu ele geçirilmiştir. Kaçak cep telefonlarının Irak menşeli yolcu otobüslerinin gizli bölmelerine saklanmak suretiyle batı illerine sevk edildiği tespit edilmiştir.

Vatandaşlarımız tarafından Gürcistan'dan temin edilen cep telefonlarının Türkiye'ye getirilmek üzere gününbirlik giriş-çıkış yapan Gürcistan uyruklu şahıslara teslim edildiği, Gürcistan uyruklu şahıslarla usulsüz şekilde Türkiye'ye getirilen cep telefonlarının Türkiye sınırları içerisinde teslim alındığı ve kaçakçılara ait özel araçlarla Karadeniz sahil yolu boyunca bulunan illere sevk edildiği görülmektedir. Ayrıca Yunanistan ve Bulgaristan'a açılan sınır kapılarından yolcu beraberinde ülkeye getirilen kaçak cep telefonlarının Edirne ve Tekirdağ üzerinden kaçakçılara ait özel araçlarla İstanbul iline kaçak yollarla geldiği bilinmektedir. Ayrıca Dubai'den İstanbul aktarmalı farklı illerimize yapılan uçuşlarda kaçak cep telefonu sevkiyatı gerçekleştirildiği görülmektedir. Sayılan bütün bu durumlar kaçakçılık suçunun işleniş itibari ile çok kapsamlı olduğu ve engelleyici politikaların uygulanabilmesi için çok kapsamlı önlemlerin alınması şart görülmektedir.

5.5.2. Gıda Ürünleri Kaçakçılığı

Gıda ürünleri kaçakçılığının, ekonomiye olumsuz etkilerinin yanı sıra toplum sağlığına da büyük zararlar verdiği bilinen bir gerçektir. Özellikle sağlıklı olmayan ortamlarda ve denetimlerden uzak bir şekilde üretilen, paketlenen, taşınan ve depolanan gıda ürünleri insan hayatını tehlikeye sokmaktadır. Gıda ürünleri kaçakçılığına yönelik 2015 yılında yürütülen çalışmalarda, kaçak ürünler arasında çay, şeker, bal ve kuruyemişin ön plana çıktığı görülmektedir.

Sağlıklı olmayan ortamlarda denetimden uzak üretilen, ambalajlanan, depolanan ve nakliye edilen gıda ürünleri insan sağlığı açısından büyük riskler taşımaktadır. Gıda kaçakçılığı ile etkin mücadele edilmesi, ülke ekonomisi ve yerli üreticilerin korunması konusunda sağladığı katkının yanında, insan sağlığı açısından da bir çok kazanımı beraberinde getirmektedir.

2015 yılında da önceki dönemlerde olduğu gibi fiyat avantajı sağlayan ve Türkiye'de üretimi bulunmayan kamış şekerinin sıkça kaçakçılığa konu edildiği görülmektedir. Van'da şeker üretimine yönelik faaliyet gösteren firmalarda yapılan aramalarda, piyasaya sürülmek üzere paketlenmiş halde çok miktarda İran menşeli olduğu değerlendirilen kamış şekerinin var olduğu görülmektedir. Bitlis'te gerçekleştirilen çalışmalarda ise, Adana, Adıyaman ve Şanlıurfa'ya sevk edilmek istenen İran kaynaklı olduğu değerlendirilen çok miktarda kaçak çay ve şeker ele geçirilmiştir. Söz konusu ürünlerin Hakkari ve Van üzerinden Türkiye'ye sokulduğu düşünülmektedir.

Dikkat çeken bir diğer çalışmada ise, Hakkâri ve Van'da depolanan kaçak çaylara daha önceden işlem görmüş sevk irsaliyeleri, fatura vb. evraklar kullanılarak yasal görünüm kazandırılmaya çalışıldığı tespit edilmiştir. Daha sonra kargo firmaları aracılığı ve yük taşımacılığında kullanılan tırlar ile başta Adana, Diyarbakır ve Gaziantep olmak üzere batı illerine sevklerinin yapıldığı anlaşılmaktadır.

Genellikle İran menşeli kuruyemiş (Ceviz, badem vb.) ve çayların Ağrı, Hakkari ve Van'a getirilerek depolandığı, daha önceden işlem görmüş sevk irsaliyeleri, fatura vb. evraklar kullanılarak yasal görünüm kazandırılmaya çalışıldığı, kargo firmaları ve yük taşımacılığında kullanılan tırlar aracılığı ile batı illerine sevk edildiği görülmektedir.

Irak kaynaklı çayların, uluslararası yolcu taşımacılığı yapan ticari araçların gizli bölmelerine saklanmak suretiyle Habur başta olmak üzere sınır kapılarından ülkemize getirildiği görülmektedir. Gıda ürünlerinin (Bal, kahve, şeker, meyve, pirinç vb.), yolcu beraberinde muafiyetler ihlal edilerek sınır kapılarından ülkemize kaçakçılara ait özel araçlar ile getirildiği, yolcu ve yük taşımacılığında kullanılan araçlar ile de diğer illere sevk edildiği anlaşılmıştır.

5.5.3. Oto ve Oto Yedek Parça Kaçakçılığı

Ülkemizde oto kaçakçılığı, bedeli ödenerek, kiralanarak, çalınarak veya turistik kolaylıklardan faydalanılarak geçici ithalatta yurtdışından getirilen araçların çeşitli yasa dışı yöntemler kullanılarak trafiğe tescil ve kayıt ettirilmesi neticesi legal olarak ülkemiz içerisinde dolaşıma sokulması şeklinde karakterize olmaktadır. Bu durum yedek parça kaçakçılığının uluslararası arenada varlık gösterdiğini kanıtlar nitelikte bulunmaktadır.

Yapılan çalışmalarda, yurtdışında tescil görmüş ikinci el araçların sahte belgeler veya düşük kıymetli faturalar kullanılarak sıfır araç gibi gösterilmek suretiyle Türkiye'ye ithal edildiği ve bu haliyle piyasaya sürüldüğü görülmektedir. 2015 yılında yasa dışı yollarla ithal edildiği tespit edilen çok sayıda lüks otoyta el konulmuştur.

Ayrıca Gürcistan, Bulgaristan ve Romanya başta olmak üzere, çeşitli ülkelerden getirilen ikinci el lüks araçların vekalet veya satış gibi yöntemlerle hak sahibi olmayan kişiler tarafından usulsüz şekilde kullanıldıkları ve süresi içinde yurtdışı edilmedikleri görülmektedir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen operasyonlarda çok sayıda araca el konulmuş ve ilgililer hakkında yasal işlem tesis edilmiştir. Güvenlik birimlerince gerçekleştirilen bu müdahaleleri suç ekonomisinin en önemli kollarından biri olan kaçakçılık suçunun önlenemez yükselişine engel olmaktadır.

Suriye'den temin edilen oto yedek parçalarının Hatay, Gaziantep ve Kilis üzerinden; Gürcistan'dan temin edilen oto yedek parçalarının ise Artvin üzerinden Türkiye'ye getirildiği görülmektedir. Ayrıca transit rejimi kapsamında ülkemiz güzergâhını kullanarak üçüncü bir ülkeye gitmek üzere İran-İrak ve Suriye'den giriş yapan tırlara yüklenen ikinci el oto yedek parçalarının, Ankara başta olmak üzere oto sanayi sitelerine indirildiği ve yasal görünüm kazandırılarak piyasaya sürüldüğü görülmektedir. Tüketicilerin piyasa koşullarına göre daha ucuz ve konforlu araç sahibi olma arzusu oto kaçakçılığını tetikleyen nedenler arasında yer almaktadır.

Geçici ithalat kapsamında çeşitli muafiyetlerden yararlanılarak getirilen eşyaların, aldatıcı işlem ve davranışlarla hak sahibi olmayan şahıslarca ve amacı dışında kullanıldığı görülmektedir. Özellikle, Gürcistan, Bulgaristan ve Romanya başta olmak üzere farklı ülkelerden temin edilen ikinci el lüks araçların ülkemizdeki değerlerinin çok altındaki fiyatlar üzerinden vatandaşlarımıza satıldığı, yurtdışında yerleşik olmayan vatandaşlarımız adına ilgili ülkeden vekalet veya ruhsat temin edildiği, yabancı uyruklu araç sahipleri tarafından turistik kolaylıklar kapsamında araçların ülkemize getirildiği ve ülkemiz sınırları içerisinde vatandaşlarımıza teslim edildiği, akabinde yabancı uyruklu şahısların ülkemizi araçsız olarak terk ettiği, ülkemizde kalan araçların vekaletler veya sahte araç ruhsatlarıyla hak sahibi olmayan şahıslarca kullanıldığı bilinmekle beraber suç kapsamında cezaların hükmedildiği görülmektedir.

2017 yılı içerisinde güvenlik güçleri birimlerince gerçekleştirilen birçok operasyonda farklı ülkelerden turistik kolaylıklardan istifade edilerek geçici ithalat kapsamında ülkeye getirildiği anlaşılan ve hak sahibi olmayan şahıslarca kullanıldığı tespit edilen lüks otolara el konulmuştur. Aynı alanda yapılan çalışmalar 2018 yılında da devam etmiştir. Ekonomik kapsamda ülkesel boyuttaki küresel gelişime katkı sağlaması açısından güvenlik birimlerince gerçekleştirilen kapsamlı müdahaleler stratejik hamlelerin yapılmasına neden olmaktadır.

Ayrıca oto kaçakçılığına yönelik gerçekleştirilen operasyonlar neticesinde Türkiye'ye usulsüz şekilde otomobil ithalatı gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda el konulan kaçak otomobillerin bir bölümünün yurtdışında tescil gören ikinci el araç oldukları ve kullanılmamış araç beyan edilerek ithal edildiği, araçların bir kısmının ise motor ve donanım özellikleri ile kıymetlerinin eksik beyan edilerek ithal edildiği anlaşılmıştır.

İran menşeli uluslararası yolcu ve yük taşımacılığı yapan araçlar ve kaçakçılara ait özel araçlarla Ardahan ve çevre illerde bulunan kara sınır kapıları üzerinden ülkemize kaçak oto yedek parçası getirildiği anlaşılmıştır. Ülkemize getirilen kaçak oto yedek parçalarının özel araçlar ve yük taşımacılığında kullanılan araçlarla diğer illere sevk edildiği ve sanayi siteleri üzerinden piyasaya sürüldüğü görülmektedir. Bu durum ekonomik sistem içerisinde piyasaya sürülen kaçak malların denetim sisteminde önemli farkındalıklar oluşturması gerektiğini göstermektedir. Bu anlamda uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların yanı sıra güvenlik politikalarının 'da önemlilik arz ettiği görülmektedir, ekonomik ve sosyal politikaların sahaya yansımaları için güvenlik politikalarının önemi üzerinde durulmalıdır.

5.5.4. İlaç ve Tıbbi Cihaz Kaçakçılığı

Üretim, saklama ve nakliye koşullarının bilinmemesi kaçak ilaçlar ve tıbbi ürünleri insan sağlığı açısından tehlikeli hale getirmektedir. İnternet ortamı; ilaç-tıbbi ürün kaçakçılığını tetikleyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki, internetin satış yöntemi olarak kullanılması, kaçak ilaç-tıbbi ürün tedarik zincirinde ürünlerin son tüketiciye ulaştırılmasında kaçakçılar için büyük kolaylıklar sağladığı görülmektedir.

Suriye’de yaşanan sıkıntılardan dolayı Türkiye’ye sığınan veya göç eden şahıslarca, Suriye’deki akraba ve dostluk bağları bulunan şahıslar aracılığı ile temin edilen cinsel içerikli ve tıbbi ilaçların yasadışı yollardan Gaziantep Kilis ve Hatay üzerinden Türkiye’ye getirildiği görülmektedir.

İlaç kaçakçılığına yönelik gerçekleştirilen operasyonlarda farklı hastalıklar için imal edilen ancak gebeliği sonlandırıcı etkisi bulunan kaçak tıbbi ilaçların internet üzerinden satışa sunulduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, Bulgaristan menşeli çok sayıda steroid ürünlerin İstanbul’dan kargo firmaları aracılığı ile yurtiçi dağıtımının yapıldığı tespit edilmiştir.

İstanbul, Bursa ve İzmir’de bulunan hayvan pazarlarından temin edilen Bulgaristan kaynaklı hayvansal ilaçların internet üzerinden satışa sunulduğu görülmektedir. Bu durum Türkiye’de sağlık alanında işlenen suçların denetimden uzaklaştırılmadan, insan sağlığını tehlikeye atacak tüm alanlardan uzak tutulması gereken bir kaçakçılık türü olarak görüldüğünü göstermektedir.

5.5.5. Kıymetli Taş ve Maden Kaçakçılığı

2017 yılı içerisinde daha çok altın ve gümüş ziynet eşyaları, cıva, titanyum, alüminyum ve Rus taşlarının kaçakçılığa konu edildiği görülmektedir.

Avrupa ülkelerinde ikamet eden Türk uyruklu şahıslarca, buradan temin edilen işlenmemiş altınların yük taşımacılığında kullanılan araçların gizli düzeneklerine saklanmak suretiyle Trakya bölgemizde bulunan sınır kapıları üzerinden ülkemize getirildiği, İstanbul Kapalı Çarşı’da işlenen altınların tekrar aynı yöntemle Avrupa ülkelerine götürüldüğü anlaşılmıştır.

Batı Karadeniz bölgemizde bulunan il birimlerimizce yolcu taşımacılığı yapan araçlara yönelik yapılan yol uygulamalarında, Gürcistan kaynaklı olduğu ve Gürcistan uyruklu şahıslarca yolcu beraberinde ülkemize getirilen tespih, altın ve gümüş ziynet eşyası ele geçirilmiştir. Cıva maddesinin, uluslararası yük taşımacılığı yapan araçların gizli bölmelerine saklanmak suretiyle Irak’a açılan sınır kapısı üzerinden ülkemize getirildiği ve yine bu araçlarla yurtiçi sevkiyatının yapıldığı görülmektedir.

Suriye kaynaklı olduğu değerlendirilen alüminyum maddesinin yolcu taşımacılığında kullanılan araçlar ile diğer illere sevk edildiği anlaşılmıştır. İran uyruklu şahıslarca İran’dan temin edilen ve yolcu beraberinde Van’a getirilen titanyum maddesinin yolcu otobüsü ile Diyarbakır’a sevki sırasında ele geçirildiği görülmektedir.

5.5.6. Canlı Hayvan ve Et Kaçakçılığı

İran, Irak, Suriye, Bulgaristan, Yunanistan adaları ve Gürcistan ülkeleri ile kara ve deniz sınırı olan bölge illeri hayvansal ürün üretiminin yapıldığı iller ile hayvansal ürünlerin piyasaya sürülmesi anlamında geniş tüketici potansiyeline sahip olan nüfus sayısı yüksek illerimiz canlı hayvan ve et kaçakçılığı açısından riskli konumda bulunmaktadır.

Ardahan ilinde gerçekleştirilen operasyonda, morfolojik özellikleri (Yele, renk ve boynuz yapısı) Türkiye’de bulunan sığır ırklarından farklı olduğu anlaşılan ve Eskişehir iline sevk edilmek istenilen kaçak büyükbaş hayvan ele geçirilmiştir. Yunanistan menşeli olduğu değerlendirilen kaçak kırmızı etlerin kaçakçılara ait özel araçlar ile İstanbul iline sevk edildiği anlaşılmıştır.

İstanbul’da bulunan bir çiftliğe yönelik gerçekleştirilen operasyonda, çok sayıda yabancı ırk ve cinsteki kurt, köpek, kuş, kedi ve ördek ele geçirilmiştir. Ayrıca; Ukrayna’dan havayolu ile yolcu beraberinde muafiyetler ihlal edilerek yabancı cins ve ırkta kedi ve köpeklerin Türkiye’ye getirildiği götürülmektedir.

5.5.7. İhracat Kaçakçılığı (Hayali İhracat)

Hayali ihracat suçunun tespitine yönelik yapılan çalışmalarda; paravan şirketler üzerinden hayali ihracat gerçekleştirildiği ve devletten haksız KDV iadesi alındığı saptanmıştır.

Aralarında kamu görevlilerinin de bulunduğu kişilerle birlikte organize bir şekilde hareket eden şirket sahibi kişilerin, naylon fatura kullanarak ihracata konu tekstil ürünlerinin cins, miktar, evsaf ve fiyatlarını gümrük çıkış beyannamelerinde farklı göstermek suretiyle hayali ihracat gerçekleştirdikleri, usulsüz gerçekleştirilen bu ihracatlar üzerinden yüksek miktarlarda KDV iadesi aldıkları ve bu yolla devletin ihracat için sağladığı teşviklerin haksız kazanca dönüştürüldüğü görülmektedir.

İhracat kaçakçılığı suçunun bu hali, ancak kanun yoluyla ihracı yasaklanmış eşya ile işlenebilir. Ayrıca, ihracı yasak olan eşya başka bir özel düzenlemede daha ağır suç teşkil ediyorsa, bu madde hükümleri değil, daha ağır yaptırım içeren kanun hükümleri uygulanır. Suç, ihracı yasak eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinden kesin olarak çıkartılması ile oluşur. İhracı kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeden çıkaran kişi, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır ihracat kaçakçılığını engelleyen kanunlar suçu önleyici faktörler teşkil etmektedir.²¹

5.5.8. Muhtelif Emtia Kaçakçılığı

Muhtelif Emtia Kaçakçılığı kapsamında; daha çok kişisel kullanım ürünleri, tekstil ve kırtasiye ürünleri, oyuncak, ev aletleri, elektronik sigara ve likitleri ile hırdavat ürünlerinin kaçakçılığa konu edildiği görülmektedir.

Kaçak yollardan ülkeye getirilen Çin menşeli ürünlerin tasfiye işletme genel müdürlüklerinden alınan ürünlerle değiştirildiği, yine bu kurumlardan temin edilen evraklar ile kaçak ürünlere yasal görünüm kazandırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

İran, Irak, ve Suriye kaynaklı olduğu değerlendirilen Çin menşeli muhtelif emtiaların (Çakmak, kozmetik ürün, oyuncak, pil, gözlük, kol saati, maytap, giyim eşyası vb.) Mardin, Şanlıurfa, Van ve Hakkari başta olmak üzere sınır bölgesinde bulunan illerimizde depolandığı, yük taşımacılığında kullanılan araçlara ve kargo firmaları aracılığı ile diğer illere sevklerinin sağlandığı anlaşılmıştır.

Gürcistan'dan temin edilen ve Batman iline sevk edilerek depolanan kaçak spor ayakkabılarının kiralık araçlar kullanılmak suretiyle yurtiçinde Mardin, Diyarbakır, Şanlıurfa, Adana, Ankara ve Kocaeli güzergahlarında spor mağazaları üzerinden piyasaya sürüldüğü görülmektedir.

İthalat kaçakçılığına yönelik gerçekleştirilen diğer operasyonlarda ise; ihtisas gümrük müdürlükleri üzerinden ithal edilmesi gereken bazı muhtelif emtiaların(İnşaat eldiveni, çakmak, tekstil ürünleri) ihtisas gümrüğü olmayan diğer gümrük müdürlükleri üzerinden usulsüz şekilde ülkemize ithal edildiği ve kargo firmaları aracılığı ile batı illerine sevk edildiği anlaşılmıştır.

Farklı ülkelerden ithal edilen, akabinde antrepolar üzerinden herhangi bir nedenle mahrece iade edileceği (ithal eşyanın çıkış ülkesine geri gönderilmesi) beyan edilen gıda ürünlerinin ülke içerisinde bırakıldığı, ülke içerisinde bırakılan ürün yerine toprak-gübre karışımı maddenin eşyanın çıkış ülkesine gönderildiği, ülke içerisinde bırakılan ürünün iç piyasaya sürülerek vergi kaçakçılığı yapıldığı ve haksız kazanç elde edildiği görülmektedir.

İran üzerinden ülkemize giren ve transit rejim kapsamında üçüncü bir ülkeye gitmek üzere çıkış gümrüğüne mühürlenerek sevk edilen tırlarda bulunan Çin menşeli tekstil ürünlerinin, ülke içerisinde değersiz atık tekstil ürünleri ile değiştirildiği, ülke içerisinde bırakılan tekstil ürünlerinin ise herhangi bir vergiye tabi tutulmadan iç piyasaya sürüldüğü anlaşılmıştır.

Ayrıca; gözetim uygulamasına bazı emtia türlerinin (Kırtasiye ürünleri vb.) G.T.İ.P (Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu) numaralarının kaydırılması suretiyle eksik vergi ödenerek ithal edildiği tespit edilmiştir. İran kaynaklı muhtelif emtiaların (Oyuncak, fondöten, cüzdan, çanta, şemsiye, tırnak makası vb.) Ağrı ilinde bulunan antrepolar üzerinden beyanname dışı ve fazlası olarak usulsüz şekilde ülkemize ithal edildiği tespit edilmiştir.

Literatürde yer alan bir çok araştırma ve uluslararası sağlık kuruluşunun raporlarında geleneksel tütün ürünlerine benzer sağlık riskleri taşıdığı gerekçesi ile zararlı olduğu ve kullanılmasının uygun olmadığı dile getirilen elektronik sigara ürünlerine son dönemde tüketici talebinin yoğun olduğu görülmektedir. Elektronik sigara ile ilgili olarak farklı ülkelerde farklı yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Ülkemizde ise Sağlık Bakanlığı tarafından elektronik sigaraların ithaline izin verilmemektedir.

Yunanistan ve Bulgaristan kaynaklı olduğu değerlendirilen elektronik sigaraların, İpsala, Kapıkule, Pazarkule sınır kapıları üzerinden giriş-çıkış yapan şahıslara ait özel araçlarla kaçak yollardan ülkeye getirildiği, yine aynı araçlarla İstanbul başta olmak üzere diğer illere sevk edildiği, internet veya işyerleri üzerinden son tüketici ve diğer illerde bulunan esnaflara ulaştırıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca;

²¹ (5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu (M.3/8).

kaçak elektronik sigaraların Yunanistan sınırında bulunan Meriç Nehri üzerinden botlar vasıtasıyla Edirne'ye getirildiği görülmektedir. Ankara, Denizli, Çanakkale ve Balıkesir'de bulunan bazı villa, ikamet ve depoların elektronik sigara imalathanesi ve deposu olarak kullanıldığı, elektronik sigara ve likitlerinin internet üzerinden satışa sunulduğu tespit edilmiştir.

5.5.9. Kültür ve Tabiat Varlıkları Kaçakçılığı

Genel olarak tarihi eser kaçakçılığı suçunun işleniş yöntemlerine bakıldığında, kırsal alanlarda kaçak kazı sonucu ortaya çıkarılan tarihi eserlerin yasa dışı olarak satışa sunulmak üzere "Toplama Merkezi" konumunda olan büyük şehirlerde toplandığı, akabinde buralarda özellikle pazarlamacılar, antikacılar ve koleksiyonerler tarafından eserlerin nitelik yönünden iyi durumda olanlarına müzelerin ön gördüğü resmi miktardan daha fazlası verilerek satın alınmak suretiyle kaçakçılığa konu edildiği, kalitesi ve kondüsyonu düşük olanların ise müzelere yönlendirildiği görülmektedir. Tarihi eser kaçakçılığının örgütlü yapısında ise en etkin grup olan ve bu işi meslek haline getiren pazarlamacıların, toplayıcı şahıslar kanalıyla satın aldıkları eserleri yurt dışında bulunan galeri ve müzayede evlerinde sattıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 9. Yıllara Göre Kültür ve Tabiat Varlıkları Kaçakçılığı Şüpheli ve Olay Sayısı

Yıllar	2015	2016	2017	2018
Şüpheli sayıları	927	638	997	1.251
Olay sayıları	464	339	498	604

Kaynak: İçişleri Bakanlığı 2015-2018 KOM Raporları

Tarihi eser kaçakçılığı ile mücadelede, 2017 yılında toplam 12'si planlı olmak üzere 498 adet operasyonel çalışma gerçekleştirilmiş, bu operasyonlar neticesinde 997 şüpheli hakkında yasal işlem yapılmıştır. Böylelikle olay ve şüpheli sayısı bakımından geçen yıla oranla ciddi bir artış görülmüştür. Suçla mücadele sırasında;

-Kaçakçılığa konu edilen tarihi eserlerin ortaya çıkarılmasında önemli bir unsur olan kaçak kazıların, özellikle internet üzerinden oluşturulan sitelerde yer alan dedektör satışı reklamları sayesinde artış gösterdiği, -Özellikle sikke ve heykelcikten oluşan taklit/imitasyon eserlerin "dolandırıcılık" amaçlı olarak piyasaya sürüldüğü,

-Define arama amacıyla oluşturulan internet sitelerinde suça teşvik edici bilgilerin yer alması nedeniyle insanların kaçakçılığa özendirildiği, -Bazı koleksiyoner ve antikacıların kültür varlıkları kaçakçılığı olaylarına karıştığı, -Tarihi eserlerin yurt içerisindeki naklinde otomobil ve otobüslerin yanı sıra kargo firmaları da kullanıldığı, -Ülkemize gelen yabancı turistlerin ülkelerine dönüşleri sırasında, özellikle havalimanlarından üzerlerinden tarihi eser ele geçirildiği görülmüştür.

2017 -2018 yıllarında güvenlik birimlerince; tarihi eser kaçakçılığı alanında uluslararası bağlantılı suç örgütlerinin tespitine yönelik çalışmalara ağırlık verilmiştir. Bu kapsamda Bulgar makamlarıyla yapılan işbirliği neticesi gerçekleştirilen eş zamanlı operasyonda, Türkiye'den yurt dışına tarihi eser kaçırarak suç örgütleri ile İstanbul'dan otobüsle Avusturya/Viyana'ya tarihi eser kaçırmak isteyen suç örgütlerine yapılan müdahaleler ile kaçakçılığın önüne geçme eğilimleri gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte yasa dışı tarihi eser satışı yapılan alışveriş siteleri ve sosyal paylaşım ağları incelenerek suçun internet üzerinden işlenmesinin engellenmesine yönelik çalışmalar yapılmış ve bu yönde başarılı sonuçlar alınmıştır.

Türkiye'den kaçırılan tarihi eserlerin iadesine yönelik ilgili birimlerle koordineli çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda, 05.10.2018 tarihinde İskoçya/Edinburgh'ta Türk uyruklu 3 şahıstan ele geçirilen Altın Taç'ın ülkemize iade edilmesine katkı sağlanmıştır.

Tarihi eser kaçakçılığının yurt dışı güzergâhına bakıldığında daha çok karayolunun tercih edildiği, bu kapsamda Batı Balkan ülkeleri (Bulgaristan, Sırbistan, Hırvatistan ve Slovenya) veya Romanya, Macaristan ve Avusturya gibi ülkeler üzerinden nihai varış noktasında bulunan ülkelerin (Almanya ve İsviçre) hedeflendiği değerlendirilmektedir. Tarihi eser olaylarının en çok meydana geldiği illere bakıldığında, toplama merkezi konumunda olan metropol şehirler, yurt dışı çıkış noktaları bulunan liman kentleri ve tarihi eser kaçakçılığı açısından potansiyel risk taşıyan illerin ağırlık kazandığı görülmektedir.

Ele geçirilen tarihi eserlerin büyük çoğunluğu toplama merkezleri, liman kentleri ve güzergah ile Suriye sınırında bulunan illerde yoğunlaştığı görülmektedir. Kültür ve tabiat varlıklarını koruma kanunu kapsamında suçları önleyebilmek adına 2863 sayılı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile koruma altına alınmıştır. Kültür ve tabiat varlıklarının yurtdışına çıkarılması “kültür ve tarihi eser kaçakçılığı suçu” olarak kabul edilmiş olup 2863 sayılı kanunun 68. maddesi ile yaptırıma bağlanmıştır.²²

5.5.10. Vergi Kaçakçılığı

Mali suçlarla mücadele çalışmaları kapsamında önemli bir alan da vergi kaçakçılığı suçlarıdır. Vergi kaçakçılığı suçları ile mücadele her geçen gün artmakla birlikte her operasyonda farklı bir vergi kaçakçılığı yöntemi ortaya çıkmaktadır. Devletin uğradığı zararın büyüklüğü göz önüne alındığında, vergi kaçakçılığı suçuna yönelik sürdürülen kararlı mücadelenin önemi bir kat daha artmaktadır.2015 yılında vergi kaçakçılığı suçları ile mücadele çalışmaları kapsamında 6’sı planlı ol üzere 358 operasyon gerçekleştirilmiş ve 582 şüpheli şahıs hakkında yasal işlem yapılmıştır.²³

5.5.11. Biyokaçakçılık

CITES (Nesli Tehlike Altındaki Yabani Bitki ve Hayvan Türlerinin Uluslararası Ticaretine Yönelik Sözleşme) kapsamında nesli tehlike altında olan hayvan ve bitki türleri kategorilere ayrılmış ve bu kategorilere göre söz konusu türlerin ticareti sınırlandırılmış ya da yasaklanmıştır.

Biyokaçakçılık faaliyetleri bu suç türünün gereği olarak daha çok kırsal alanlarda gerçekleştirilmekte ve büyük ölçüde polis sorumluluk sahası dışında kalmaktadır. 2017 yılında gerçekleştirilen 6 operasyonda 10 şüpheli hakkında işlem yapılmıştır. Bu operasyonlarda yurt dışından getirildiği değerlendirilen ve hayvan çiftlikleri, işyerleri ve internet üzerinden satılmak istenen CITES kapsamında 36 adet canlı hayvan ile 17 kg. mors dişi ile çeşitli hayvanlara ait kemik ele geçirilmiştir.

5.5.12. Tehlikeli Madde Kaçakçılığı

Türkiye’de ele geçirilen ve nükleer madde veya radyoaktif kaynak oldukları şüphesiyle Türkiye Atom Enerjisi Kurumu’na (TAEK) gönderilen maddelerin alınan analiz raporlarında; bu maddelerin ekonomik değerlerinin bulunmadığı ve herhangi bir nükleer silahın yapımında kullanılabilecek miktar ve niteliklerde olmadıkları anlaşılmıştır.

Türkiye tehlikeli maddeler açısından kaynak veya hedef ülke olmamakla beraber, iç çatışmaların devam ettiği Suriye ve Irak üzerinden kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer maddelerin (KBRN) ülkemize sokulması veya ülkemiz üzerinden başka ülkelere gönderilmesi ihtimaline karşı özellikle sınır illerimizin duyarlı olması önem taşımaktadır.

6. SONUÇ

Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu bölgelerindeki sosyo-ekonomik ortam ve bu bölgelerin ülke sınırlarına bakan yörelerindeki fiziki şartlarının sınır kaçakçılığını tetiklediği görülmekle birlikte kaçakçılık, devletin büyük miktarlarda vergi kaybına yol açmaktadır. Canlı ya da cansız kaçak varlıkların insan sağlığı, toplum huzuru ve güvenlik açısından olumsuz birçok duruma yol açtığı görülmektedir. Bu durum aynı zamanda hem sosyal güvenlik harcamalarındaki artışa hem de ülke güvenliği konusunda yapılan harcamaların artışına neden olmaktadır. Türkiye’de alt gelir gruplarında asgari geçim indirimi ve üst gelir gruplarında matrah farklılaştırmasıyla ayırma prensibi uygulanarak vergilendirmede adalet tesis edilmeye çalışılmaktadır²⁴ Yasal ekonomik sistemde suç gelirleri dolayısıyla ortaya çıkması muhtemel haksız rekabeti önleyerek, sağlıklı bir pazar ekonomisi temin etmek önemlilik arz etmektedir. Suç ekonomisi içerisinde değerlendirildiğinde her suçun bir maliyeti yani külfeti öte yandan bir de getirisi vardır. Bir suça ilişkin getirinin suçun failinde kalmaması durumunda fail için o suçun maliyeti ikiye katlanacaktır, çünkü beklediği karı elde edememiştir. Dolayısıyla aynı türden bir suçu işlemek için sermayesi riske girecek ve suç davranışlarından uzak durmak zorunda kalacaktır. Ekonomi teorisi açısından suç zarar vermek için değil kar elde etmek için

²² Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Kanun Numarası: 2863, Yayımlandığı R.Gazete: Tarih: 23.7.1983 Sayı: 18113

²³ İçişleri Bakanlığı 2015 KOM raporları

²⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: Hünkâr Güler, “Türkiye’de Gelir Vergisinin Ücretliler Üzerinde Oluşturduğu Etkinlik Kaybının Ölçülmesi”, Maliye Araştırmaları Dergisi, 2016, C.2, S.3, ss.29-59.

işlenir. Suç işleyerek karını arttıran ve zamanla kar karşısında rekabet etmenin artık mümkün olmadığı firmalar karşısında diğer firmalar da suç işlemeye başlarlar. Türkiye ekonomisi ülkeye giren kaçak ürünler yüzünden yılda 20 milyar dolar kaybediyor. Kaçakçılık yoluyla ülkeye giren ürünler, Türkiye ekonomisinde vergi, istihdam ve gelir kaybına neden oluyor. Kaçakçılık suçları, telafisi mümkün olmayan büyük zararlar vermesi nedeniyle kanunlarımızda nitelikli suçlar arasında sayılmıştır. Bu suçlar; işleniş yöntemlerinin çok ve çeşitli olması, yüksek miktarlarda haksız kazanç elde edilmesi, güzergâh ve rotalarının sürekli değişmesi, devlet bütçesine verdiği zararın yüksek olması ve insan sağlığına daha fazla zarar vermesi nedeniyle nitelikli suçlardan sayılmışlardır.

KAYNAKÇA

Akdağ, Mustafa, Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası: Celali İsyancıları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2009.

BSTS / İktisat Terimleri Sözlüğü 2004

BSTS / Ceza Yargılama Yöntemi Yasası Terimleri Ankara, 1972

G.L. Gökçek, Çivi Yazılı Tabletlere Göre Eski Anadolu'da Vergi Uygulamaları ve Kaçakçılık (M.Ö. 1975-

1750). Akademik Bakış. 2 (4), 2009.

Genç, Serdar XVIII Yüzyılda Karesi Sancağı 'nda Hububat Kaçakçılığı, U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi

Güler, Hünkar, Ekrem Toparlak, Türkiye'de Kayıt dışı Ekonominin Ölçümü Ve Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırılması, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Ocak 2018; 11(1), S.210-212

Güler, Hünkar, 'Türkiye'de Gelir Vergisinin Ücretliler Üzerinde Oluşturduğu Etkinlik Kaybının Ölçülmesi', Maliye Araştırmaları Dergisi, 2016, C.2, S.3, ss.29-59.

Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 7, 2004/2, s..49

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 10 Temmuz 2003, Kanun No: 4926

Resmi Gazete, 21 Mart 2007, Kanun No: 5607

Kaya, Yavuz, Suç Teorileri Işığında Türkiye'de Kaçakçılık Olgusu: Toplumsal Nedenleri, Boyutları ve Algısı Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, .Cilt/Vol.: 15 - Sayı/No: 3 (159-178)

Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Kanun Numarası: 2863, Yayımlandığı R.Gazete: Tarih: 23.7.1983 Sayı: 18113

T.C. İçişleri Bakanlığı 2014 KOM Raporları

T.C. İçişleri Bakanlığı 2015-2018 KOM Raporları

T.C. İçişleri Bakanlığı 2015-2017 KOM Raporları

T.C İçişleri Bakanlığı 2015 KOM raporları

Türkiye deki 2016 ve 2017 yıllarında kaçak sigaraların ülkemizdeki oranlarıyla ilgili olarak yapılan pazar araştırmalarındaki verileri.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2011, s. 2605

5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, (Madde. 3/11)

(5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu (M.3/8).